Tečaj XIV. **NOVICE** List 102.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 20. decembra 1856.

Je li potrebno, da kmetovavec bukve prebira?

(Dalje.)

Kmetovavec ne potrebuje veliko bukev; treba mu je pa vendar nekaj dobrih knig, ktere utegne prašati za svèt in iz kterih more pozvedovati, kaj in kako bi v gospodarstvu kaj popravil, prenaredil, pomnožil in poboljšal sploh.

Lepo število koristnih gospodarskih bukev in časopisov imajo posebno že nemški, francozki in angležki kmetovavci; tudi berejo sploh ondotni priprosti gospodarji več kot našinci *).

Slovenski kmet je bil dolgo časa skorej brez vseh bukev v svojem materinskem govoru pisanih, iz kterih bi bil mogel učiti se, ali jemati nauke v kmetijstvo segajoče, ali sploh poboljšati si svoj revni stan. Hvala Bogu! ta žalostna dôba je minula; prikazala se je tudi slovenskemu kmetiču rumena zarja prijetnejih dní,— tudi njemu se odpirajo studenci koristnih naukov, ako le iz njih zajemati hoče! Odkar so namreč jele „Novice“ (1843. leta) izhajati na svetlo, je mnogo mnogo koristnih rečí za vesvoljno kmetijstvo razširilo se med slovenski narod; učeni domoljubi so jeli spisovati bukve, ktere prostega kmeta učijo boljšati in popravljati gospodarstvo njegovo. Tako je bilo v malo letih sostavljenih in tiskanih nekoliko prav dobrih bukev v lahko razumljivem slovenskem govoru. Sprejelo jih je ljudstvo veselo, pokupilo jih mnogo, ter se raduje tega poprej neznanega zaklada.

Kot podlaga in temelj kmetijskega napredovanja slovenskim kmetovavcom naj pa bodo posebno naslednje bukve: „kmetijska kemija“, najperva in najpotrebniša kniga poljodelcu, — potem „umno kmetovanje“, „zvedeni kmet“, „živinozdravstvo“ s svojimi razdelki, ki so „živinoreja“, „pomoč ob porodih“ itd., „vinoreja“, „vertnar“, „čbelarček“, „nauk murbe in svilne červe rediti in svilo (žido) pridelovati“.

Te bukve zadostujejo gospodarjem za zdaj; naj jih le marljivo berejo in prebirajo, kadar jim je drago; največ priporočamo jih pa novakom v gospodarstvu, ki so jasne glave pa bistrih očí, ter ki berejo in se podučujejo radi. Upamo pak, da učeni ljudomili možje med nami ne bodo nehali delati pa spisovati v prid narodu slovenskemu, po nemilosti časov zanemarjenemu — kaj bi rekel? — toliko let ali stoletij; upamo, da bodo verli možje duševne močí svoje in svoje vednosti sploh obračali na prosveto in blagostanje svojih rojakov, tolikanj nauka potrebnih prostih selanov; upamo, da bodo poslednjim še marsikaj koristnih stvarí napisali, kar jim manjka dozdaj, postavimo: rastlinoznanstvo (botaniko), prirodopis (naravopisje) in še več drugih. Kakor smo rekli, zanemarjeni tako dolgo narod potrebuje učenja, kot riba vode; naj mu ga delijo, ki utegnejo in znajo! Kar pa novih in najnovejših koristnih iznajdb v kmetijstvu na dan prihaja, naznanjajo ukaželjnemu kmetovavcu od tedna do tedna „Novice gospodarskih in obertnijskih stvarí“; naj le bere marljivo, pa posnema djansko umni kmetovavec, kar v unih bukvah in totem časopisu mu svetujejo dovedeni možje; naj po teh pomogljejih popravlja in boljša svoje gospodarstvo, in posijala mu bo gotovo veselejša prihodnost. (Konec sledí.)

*) Na Angležkem (pripoveduje gosp. dr. Hlubek v svojem potopisu) nahaja se skorej v vsaki hiši, tudi na kmetih, nekoliko bukev: sveto pismo, kak podučen časopis in pa neka jdrugih koristnih knig. Bolj premožni kmetovavci pa se vé da imajo več gospodarskih bukev, in lepo je viditi v sobi umnega najmitelja omarico polno bukev in časopisov. Pa ne stojé le na pogled v omari bukve, ampak upotrebujejo jih pridno domačini. Na večer, po dokončanih opravilih, pozimi ali ob neprijetnem vremenu prebira to ali uno knigo gospodar ali gospodinja, ali berejo na glas dorašeni otroci, posluša pa vsa družina. Ob nedeljah in praznikih se ne klatijo gospodarji po kerčmah, ampak sveti dan je posvečen svetim opravilom, premišljevanju in branju svetega pisma ali kakih drugih koristnih bukev. Iz teh učé se mladi pa stari ljudje, kaj bi bilo ugodno v poboljšanje njih gospodarstva; potem posnemajo in poskušajo djansko to in uno, kar so brali, pa se jim pripravno dozdeva za njihove potrebe. Nasledki takega umnega početja so pa tudi očitni. Saj so naši bravci že večkrat slišali, da pohištva, zemljištva, in gospodarstvo angležkih kmetovavcov sploh so take, da popotnik, ki v tiste kraje zahaja, se čudi jako, ker vidi koj na pervi pogled, da ondi bivajo pridni, umni pa premožni ljudjé. Pis.

Gospodarske skušnje.

Vinorejci, preč z belíno!

Tako beremo v 3. listu štajarskega gospodars. časnika Vagali so v več goricah na Štajarskem letošnji mošt, pa povsod so našli, da mošt iz belíne je imel najmanj vinskega cveta, največ pa kisline v sebi. Belína (bela) je tista terta, ktere grojzdje med vsemi najpoznejе dozorí, in ker ima največ kislobe v sebi, je lahko zapopasti, da iz tega plemena se zamorejo le nizke (slabe) vina napraviti. Za belíno najslabeje pa se obnaša šipon (Mosler), ako ne raste na ugodnem kraji; zato pravi omenjeni list: „Dokler na Štajarskem ne bomo izruvali belíne popolnoma in zbirčnega šipona ne bomo djali na pravi kraj in ga ne bomo mešali s španjolom, ne bojo štajarske vina nikoli višje veljave po svetu dosegle! Tedaj preč z belíno, s šiponom pa na pravi kraj in v družino s španjolom!“.

Električna luč — nova svečava ribčem.

Ker so unidan govorile „Novice“ od tiste luči, ktera je zlo enaka nebeškemu ognju (blisku) in jo učeni možje brez loja in olja prižigajo, naj povejo svojim radovednim bravcem tudi novico *), da je slavni Francoz S. Dumoulin, družbenik národne akademije parižke, skusil s to lučjo posvetiti ribčem, ko so na morji ribe lovili. Skušnja ta, pervikrat razglašena 1. rožnika l. l., se je tako dobro sponesla, da so jih hipoma nalovili na cente.

Naj beró častiti bravci sami, kakošna je ta naprava, in kako je popisana v omenjenem časniku:

Znano je — beremo ondi — da že zdavnej in v več deželah ribči, kadar grejo ponoči na morje, jezero ali ve-

*) Častiti predsednik naše kmetijske družbe gosp. Terpinc so nam prijazno podali popis te čisto nove znajdbe, ktere še nikjer drugod nismo brali, iz francozkega lista „Journal mensuel des trav. de l' acad. nation. agric., manuf. et comerc“. Sept. et Octob. 1856. Vred.

liko reko ribe lovit, se poslužujejo kakega ognja ali luči, ki jo vtaknejo na provo (predniji konec) čolna. Kadar luč po vodi posveti, privabi berž neštevilno množico rib verh morja, ktere se ujamejo potem v mreže, ki so jih vergli ribči v vodo.

Gospod Dumoulin si je izmislil električno luč rabiti v ta namen in ž njo posvetiti celó v globočino morja, jezera ali rek in tako tudi iz dna morja ali jezera privabiti ribe na verh.

Kako pa je to naredil?

V omenjenem časniku je tak ribji lov v podobi razjasnjen. Skusili bomo, ga svojim bravcem tudi brez podobe jasno pred očí postaviti.

V čoln je prinesel tružico s tisto skladovnico železnih in cinkastih plošic (elektrische Batterie), iz kterih po posebni napravi se izbuja električni ogenj, kakor smo unidan povedali.

Al tù izbujeni ogenj, kako pride v vodo in kako gorí ondi?

Dumoulin je to takole osnoval: V popisani mašini izbujeni ogenj ali elektrika gré po dratu, ki je od njene desne in leve straní iz čolna v vodo izpeljan in več ali manj sežnjev dolg, v stekleno (glažovnato) kuglo, ki je votla, in v kteri se stikujeta desni in levi drat, ki imata vsak na svojem koncu podolgat in okrogel kos terdega ogla nataknjen, kteri, vnet po električnem ognji, gorí kot naj svitlejša luč notri v kugli. Ker pa drat na vodi in v vodi leží, bi zmočen ne bil za rabo, zato je skoz in skoz prevlečen s kožo nepremočljive gutaperče, ktera je bravcem „Novic“ že zdavnej znana.

To je priprava in naprava. Kako pa grejo ribči sedaj s to lučjo na ribji lov?

Vsak se podá s svojo ladijo ali čolnom in z mrežami oskerbljen na morje ali jezero, kjer ima lov biti. Tù je mesto določeno, kjer bojo lovili. Zdaj se ustavijo vsi v podobi sèrpa ali polokroga precej na široko okoli čolna, ki jim bo luč vergel v vodo. Utegne jih biti 10 ali še več.

Zdaj veléva svetivec, naj verže vsak svoje mreže v morje, in potem naj vse omolkne. Kadar je vse krog in krog pripravljeno, tiho in mirno, spustí svetivec nekoliko obteženo stekleno kuglo, kolikor misli, da bo prav, v vodo in pod vodo, in sedaj napravi mašino v čolnu, da se električni ogenj vname in po njem začneta goreti ogla v kugli. V tem hipu se zasveti kugla, da je kaj, in razsvetluje morje ali jezero tudi globoko doli.

Ko bi jim zapiskal, privrejo sedaj luč viditi ribe od desne in leve, iz globočine in od vseh krajev. Kadar ribči mislijo, da jih imajo dosti, sname svetivec en drat z mašine in v tem trenutku ugasne luč. Ribe vse prepadene po veliki temoti, ki mahoma nastopi, ostanejo v mrežah in so bogat plen veselim ribčem.

Že se pripravlja več ladjarjev na Francozkem in tudi drugod po ti novi poti tudi polénovke (Stockfische) loviti, in gosp. Dumoulin je svetoval, naj bi to luč tudi na jamborih in na prelukah napravili, ker bolj kakor vsaka druga luč presveti električna tudi gosto meglo.

Krajopisje.

Terst. (Dalje).

Mesto se, bi rekel, dan na dan na vse straní razteguje, ker povsod se vidi, kako marljivo se nove hiše — prave palače — postavljajo. Ker število stanovnikov vedno raste in ker živa kupčija obilo ptujcov od zahoda in izhoda, naj več po morji privabljuje, je tedaj tudi potreba mesto širiti. Al zraven tega pa tudi tirjajo hišni posestniki tako visok činž za staniša, da nikjer drugod ne tolikega na vsem Avstrijanskem. Pač treba bi bilo, da bi se takemu prenapetemu početju meje postavile, ker, kar je preveč, je odertija. Zidaj hišo, in v petih letih se ti bodo stroški zidanja poplačali. Tožbe o tej napaki so splošne. Za zidanje si pa človek ne more lepšega gradiva misliti, kakor je tukaj, in toraj hiše čuda hitro od tal rastejo. Komaj je dober teden, kar se je postavil temelj, in že je palača do verha dospela.

Iz mesta pelje, razun par kratkih, pet dolgih pomolkov (molo) v morje, ki se po versti od vzhoda proti zahodu takole imenujejo: molo Ključ, molo di sale, molo S. Carlo, molo Giuseppino, molo Sartorio. Med vsemi zavolj naj pripravniše lege naj imenitniši, na kterem je gotovo vsak tujec, ki se je le en dan v Terstu mudil, barke v luki in veličastno morje ogledoval, iz kterega se pogled na vse straní odpira, je brez dvombe tisti pomolek, ki se zove molo S. Carlo. Lahko, da bo kdo, ki ni še nikdar morja vidil, nikdar ogledoval, kako barke po njem semtertje ferčé, une z razpetimi jadri, te z močnimi kolesi, iz kterih silnega dimnika se čern gost dim valí in oblakom podoben nad morjem visi, radoveden popraševal, kaj da so ti pomolki v morje in zakaj so? So od človeških rok z mnogim trudom narejeni široki kamniti nasipi, po kterih se zamore peš ali z vozom po suhem od bregov morja do globokejega morja priti. Ob krajih takih pomolkov se naj raji ustavljajo barke, da se zamore blago ondi nakladati in razkladati; in tudi za popotne je pripravno, ker se jim ni potreba še le iz bolj globokega morja iz bark do bregov in od bregov na barke po čolnih prepeljavati, ker zamorejo po mostu, ki se iz bark do pomolka naredí, na barke in iz njih hoditi. Da tedaj ti pomolki niso le za kupčijo potrebni, temuč tudi od popotnih cenjeni, in sploh prebivavcom primorskih mest, ker jim služijo tudi za sprehajališča, ljubljeni kraji, o tem ni dvombe.

Med pomolkom solnim in sv. Dragotina pelje visoko v mesto veliki vodotoč (canal grande), ki stojí še od časov Marije Terezije. Širok in globok je tako, dá se zamorejo naj večje barke v dvé versti va-nj voziti. V sredi pelje čez-nj most, rudeči most (ponte rosso) imenovan, ki se, ko barka skoz plava, odprè, in potem spet zaklene, da zamorejo ljudje in vozovi čez. Kakor pomolki v morje, zlajšuje tudi ta vodotoč nakladanje in izkladanje, in barke so razun tega v njem tudi morskih viharjev zavarovane.

Tergov je v mestu mnogo, najimenitniši so: Veliki terg, ki stojí pred hišo mestnega poglavarstva in na morja meji. Na tem tergu stojí iz marmeljna izsekana podoba nemškega cesarja, Dragotina velikega, in vodnjak zavolj marmeljnovih kipotvorov naj lepši v celem mestu. Na tem tergu, kjer se čuje vedno upitje prodajavk in prodajavcov, ki ponujajo svoje blago memogredočim, se vidi največ sadja, domačega in ptujega, drugih zemeljskih pridelkov, ptičev in cvetic. Ko na Krasu pozimi nar huja burja razsaja in hude zamete dela, se vidijo tù prelepe hčerke pomladne: vijolice, vertnice in druge njim sorodne sestrice v rešetih visokoravnih. Tù memo pojdi in ozri se na to mesto, in vidil boš, kako berž bo priskakalo prijazno dekle s kitko v roki, ponujaje jo tebi. Mladi gospodje se pa tudi radi bahajo s cveticami; so nekteri, ki jih dan na dan kupujejo in na svoje suknje pripenjajo. — Lesni terg (piazza di legno) ni manjši od tega. Tù prodajajo večidel Istrijanke kruh, kterega v Terst na oslih vsako jutro prinašajo: nazaj gredé kupijo za skupljeni dnar pšenice, ktero domú pridši na žernikih meljejo in tako drugo jutro sopet s kruhom v Terst primahajo. To gré skoz celo leto dan na dan enako; pa je opravilo to tudi edini zaslužek nekterih vasí, ki niso ravno blizo Tersta. Marljive Istrijanke že ob dveh zjutraj svoje osle otovorijo, da dospejo v Terst, ko je dan, ko se mesto prebudí iz spanja, ko se jame šum, rožlanje in kupčija. — Za tem naj imenitniši je terg Godola, zvezan s poprejšnim po najdalji ravni mestni ulici, ki se nova ulica (contrada nuova) imenuje. Tù je posebno živa kupčija, ker je na najpripravnišem kraji mesta. — Razun teh treh imenitniših tergov je med drugimi še spomina vreden ribji terg (piazza di pesche), kjer je veden krič in se sekajo ribe, kakor v mesnicah volovske pleča. Po teh tergih in ulicah se razlega krik prodajavcov in prodajavk. Una ponuja smo-

kev, ta pomoranč, dateljnov, jabelk, hrušk, civeb itd. itd. Na unem voglu tam peče Furlan marún (laški kostanj), njemu nasproti vidiš sopet pečene jabelka in hruške. Sem po ulici privpije fantalin in meri trakove in robce na vatle, spet od une strani se čuje tanki glas človeka, ki nosi vsake sorte mazila za lišp in zdravje. Tam doli maha jud z obleko na roki, ponuja po visoki ceni in prodaja po nizki. Natihoma stopi pred ptujca fantalin, mu kaže lep pozlačen perstan, ga uveruje, da je zlat, in ako mu steče, da ga za par grošičev ogoljufa, jo potegne hitrih nog spred očí. — Zmed tega šuma in šundra se pa močno razlega glas krepkega Krašovca, dolgolasatega ogljarja, ki s svojim „carbone“ (oglje) prevpije vse druge prodajavce. Pozná se mu po obleki veliko ubožtvo, kar je vzrok njegove pičle izobraženosti in omike. Vidi se na njem, da sila malo potreb pozná. Vesel je, ako svoje oglje, ktero prinesé na slabem, velikemu teletu podobnem, začernelem konjiču, v mestu spečá, da potegne par grošičev za silne potrebe. Počernjeni obraz in dolgi kodrasti lasi mu dajo zraven lastne oprave posebno podobo; skoraj je enak piskrovezom Slovakom.

(Dalje sledí.)

Za poduk in kratek čas.

Nesrečen nasledek vraže.

Med slovenskim ljudstvom še je marsikaj vraž. Nekdaj še jih je več bilo, kakor sedaj. Posebno naši rojaki unkraj Mure mislijo, da nektere žene znajo bajati, to je, coprati. Ko sem bil dijak latinskih šol, sem se v jeseni, kadar šol ni bilo, pogostoma zdržaval pri svojem ujcu v Medžimurji. Medžimurje se velí lepa planjava med Muro in Dravo. Nekdaj je spadala pod ogersko vladarstvo; leta 1848 so to rodovitno pokrajino Horvati nazaj dobili. Zemlja je polna lepih kónj in klenega žita. Tudi lanú raste dosti, in Štajerke si pozimi s prejo v Medžimurji dosti zaslužijo. Veselo je nekdaj tam bilo življenje. Sosedni Štajarci so radi hodili v Medžimurje na golibe. Golibe so lesene koče, v kterih se je vino točilo in meso kuhalo. Srebljivec vina v meri našemu poliču za štiri kuprene krajcarje, kaj si hočeš več. Porcijon prolnika za dva kuprena groša, ali je to predrago? Sadaj je vse drugače. Stara prislovica: „Extra Hungariam non est vita; si est vita, non est ita“ *) nič več ne velja.

V lepi vesi, ktera je štela okoli 80 hramov, so živeli moj ujec. Bili so pošten japica (oče); za mojo gostijo so mi vola poklonili, s kterim so se na njo pripeljali. Kadar sem pri njih bil, smo vsako nedeljo šli v gorice. Tam je bila lesena klet. Tla so bile blatnéne, in zato smo si na njih vsigdar zakurili. Ujna so prinesli slanine, mesa, klobas itd., in vse te rečí smo si še v kleti skuhali ali spekli. Ostali smo do mlade zore večkrat v kleti in popevali:

Tak so naši starci delali,
Pa so vsega dosti imali,
Ej brate! pijmo ga —
Čak do rana beloga!

Neko nedeljo, ne vém ravno ktero, smo pričakovali mladenča iz naše rodbine. Bilo mu je ime Štefan. Šel je z županom v snoboke (snubit). Proti večeru še le oba v klet prideta. Že od deleč smo čuli Štefana prav jezno govoriti: „Ako me Jela ne bode vzela, ter grem k Tati. Dal bom ji žolt cekin, da ji zabaja. Nikdar mi se ne bode z drugim omožila“. Ujna moja so Štefana tolažili, al ni se mu moglo razžaljeno serce utažiti. Naglo izpije tri srebljivce in odide k Tati, kakor je sam rekel.

Proti Lendavi v gosti dobravi je bila kočica, v kteri je stara baba stanovala. Rekli so jej ljudi Tata, Vida, Bajanca. Vse te imena poznamlajo žensko, ktera vé prerokovati, vračiti in ljudem zabajati. Marsikaj so govorili od nje. Nekteri so pravili, da so jo vidili, ko je o mraku z rešetom vodo zajemala in si v rešetu domú vodo nosila, — drugi, da ima svibovo vejico, iz ktere vse zvé, — spet drugi, da ima skritega černega malega konjiča, na kterem o polnoči po veliki dobravi jaše in mesečno roso z dreves pobira, in več takošnega.

Ravno o polnoči pride Štefan do Tatine koče. „Dober večer Tata! Lepo prošnjo imam do Vas“. Bable hitro odpre. „O kaj prinese Medžimurca k meni?“ krohoče starka. „Huda sreča, majko! Prosil sem za roko Jelino, pa mi jo je odrekla. Napravite mi bajanco, da me bode vzela. Dam Vam zlat cekin in vedno nar boljšega Medžimurca“. Starka reče: „Daj mi perstan“. Hitro ga Štefan z rok zmakne, in ga starki dá. Tata vzame perstan, verže ga v ogenj in meče nekoliko travic v ogenj. Potem perstan spet vzame iz ognja in ga Štefanu podá rekoč: „Glej, da ji ga na roko spraviš“. Potem zakolje petelinčeka, in njegovo kri stoči v kozarček. V ta kozarček spet sok nekih travic scedí, in potem v ti mokroti moko omesi, in kolaček speče. „Glej, da bode ta kolaček pojela“ — reče Tata Štefanu — „in veruj mi, serce bode poslej za te gorelo“.

Vès vesel beží Štefan domú. Po nekem judu je spravil perstan na Jelin perst, in po dekli iz Jelinega hrama kolaček v Jelini želodec. Čez teden dní gré Štefan spet z županom k Jeli v snoboke. Al, kak se prestraši, ko vidi Jelo ravno umirati. „Bog kaznuje moje djanje“ — zaupije Štefan na vès glas, in beží iz Jelinega dvora.

Prej, kakor so Jelo pokopali, je zdravnik preiskal truplo in spoznal, da je strupa dobila. Tata je v strupu kolaček omesila. Hudo je pekla Štefana njegova vest. On še tisto noč zgine. Iskala ga je roka pravice, pa ni ga našla. Odbežal je na Turško, in tam postal frančiškan. Malo let je sicer v samostanu živel, vendar živ izgled je bil pokore.

Tudi Tata je naglo umerla. Pravijo, da se je, ker jo je sodba hotla prijeti in kazniti zavoljo njenega bajanja, sama ostrupila. Pravili so tudi sosedi, da je one nočí strašno šumelo po dobravi, in da je žarjav možek jahal černega petelina po zraku.

V. Dragan.

*) Po slovenski: „Zunaj Ogerskega ni življenja; ako je življenje, ni takošno kot na Ogerskem“.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Kamnja 12. dec. J. V. — Kakor je mnogim znano, da nas (Ipavce) je letos suša zlo pritiskovala, ravno tako naj bode znano, da je naša bolna mamka — ljuba vinska tertica — se sopet ozdravila in nas z lepim grojzdjem jako razveselila. Zato upamo, da nas taka huda osoda, kakor je Italijo, ne bo zadela. Ker je vino veliko bolje od lanskega in vendar se po nižji ceni prodaja, ga na vse straní kar hitro iz dežele vozijo. Vsak pameten človek vé, da le iz zrelega grojzdja žlahna kaplja priteče; tedaj je naše komisije predstojnik gosp. Borgi očitne hvale vreden zato, da se ni dal od nekterih nečimernih vinorejcov omajati, ampak da je sklep dotičnih županij zastran časa bendime (tergatve) možko branil. Skoraj vsem je res težko djalo viditi, da je treba bilo nekterim svojoglavcem pred časom potergano grojzdje po žandarjih jemati; zarobljeni so godernjali rekoč: „to ni prav, da kmet ne smé svojega pridelka pobrati, kadar bi hotel“, al pametnim se je še težje zdelo, da še zdaj v dôbi večje omike se ne manjka bedakov, ki ne spoznajo, da le dobro zrelo grojzdje jim časti in dnarja donaša. Oj! da bi se pač „Novice“ pridniše brale, in da bi Vertovcova „Vinoreja“ in „Kemija“ kmetijstvo dobro pokvasile — bi ne bilo tako! Toda tolažimo se s tem, da akoravno naše ljudstvo še dovolj razumno ni, je vendar saj na poti omike. Dobro znamenje je že to, da je že slehernega mladenča in mladenko sram, ako brati ne ume; toraj mnogi, ki so zavolj kakoršnega koli uzroka v pervi mladosti šolo zamudili, zdaj po hvalevredni prizadetvi gosp. duhovnikov in učiteljev ob nedeljah skerbno v šole hité, da bi se saj nekaj naučili. V soseskah pa, ki še ni-

majo šol, se, kar je mladine, eden od drugega brati učí. V našem kraji so o tem nar lepše hvale vredni gorjani na Otelci (kjer je pokojni gosp. Vidrić blizo 40 let marljivo pastiroval, in zdaj vredni naslednik gosp. Makuc za blagor njemu izročenih močno skerbí). S tem pa kratko nikar ne ponižujem potrebe šol, temoč le v radost domoljubov omenim, da v našem kraji tudi, kjer še redne šole ni, si marsiktera glavica lepe bukve prebiraje um bistrí. Saj tudi tukaj (v Kamnjah) je mnogo večje mladine brati umelo, preden je še šola vredjena bila, in ravno taki (razumniši) so šole nar bolj želeli, in se o spolnjeni želji močno radovali. Menda tudi drugod tako je, da umniši ljudje omike nar bolj želijo.

Iz Lutmerka na Štaj. Tergatev se v naših goricah ni tako obnesla, kakor smo se nadjali; le tretji del več kot lani je vina, ki je po dobroti enako onemu od leta 1854. Pa že dolgo ni bilo toliko kupca za-nj kot letos; eden drugemu je podajal vrata; celó iz Ogerskega so prišli letos kupci, ki so sicer le bele vrane v naših goricah. Cena izperva je omahovala med 70 do 80 gold., pa kmali se je podražila na 90 do 100 gold., marsikter štertin se je pa prodal tudi po 110 gold. Wochenbl. d. st. LWG.

Iz Tersta 16. dec. Po ukazu Cesarjevem od 28. nov. se ima, kar se je že davnej namerjalo, tisti del ladijostaje, ki je med poslopjem deželnega poglavarstva in med poslopjem pomorske osrednje oblastnije, in se „Mandrachio“ imenuje, nemudoma na deržavne stroške zasuti, da se pridobí nove suhe zemlje in veliko prostora za poslopja na nji, brez ozira na to, kaj se bo na tem mestu pozneje zidalo. Razun tega veléva Cesarjev ukaz, da tudi tiste dela, s kterimi se imajo bregovi morja od konca St. Karlovega pomolka noter do pomolka Porporelskega poravnati in ktere se vežejo z zgorej omenjenim zasipom, se imajo na deržavne stroške doveršiti.

Iz Gradca se o povzdigi umnega kmetovanja piše „Oest. Volksf.“ med drugim, „da se v šolah za poduk kmečke mladine v kmetijstvu premalo skerbí. O tem oziru je bilo za kmečke fante nekdaj bolje, ko jim ni bilo treba še v šolo hoditi in so se domá od očeta kmečkih del vadili. Sedaj sedí prebrisani fant 6 let v šoli in se učí lepega „frakturpisanja“ in prav zvitih „Gesellschaft-Rechnung“ in Bog vé kaj še vsega; kako pa naj se drevó cepi ali terta sadí, pa le malokje sliši. Upati je, da tudi o tem bode kmali bolje, ker slišimo, da so se male, prav po domače pisane bukvice podale c. k. ministerstvu, ktere učé poglavitne nauke v kmetijstvu, s kterimi se bo dal tudi djansk nauk, mladíni primeren, združiti. Potem še le bo napredovalo kmetijstvo, ko se bo cepilo že v mlade glavice“.

Novičar iz raznih krajev.

Upna naprava (kreditnica) za kupčijstvo in obertnijstvo je sprožila potrebo vesvoljne deželne asekuracije. Več svetov: kako naj bi se ustanovila taka potrebna naprava, po kteri bi posestnikom mogoče bilo proti majhni tarifi zavarovati svoje pohištvo, polje, gojzde, živino itd., se je že oglasilo. Ako se udeležijo vsi posestniki te asekuracije, bo letno odrajtvilo čisto majčkino, upna naprava pa bi pomagala občnemu kreditu zlo na noge. Da bi le pri samem sprožku ne ostalo! — Dvé politične stvarí ste stopile te dní v pervo versto. Ena je homatija švajcarska, druga je angležko-perziška vojska v Azii. Zastran une se je oglasil 17. dan t. m. vladni francozki časnik „Moniteur“, kteri z ostro besedo graja neubogljivost švajcarske vlade, da se noče udati dobrovoljnemu svetu francozke vlade in oprostiti vjetih Neuenburčanov, in ji žuga z zgubo dosedanje prijaznosti. Ali bo tako pismo Švajcarje kaj omečilo, se ne vé. Govorí se pa že tudi, da se pruska vlada pripravlja na vojsko proti Švajci. — Drugi klopčič, ki se čedalje bolj zamotuje, je pa angležko-perzijanska vojska v Azii; poslanec angležki lord Stratford Redcliffe je iz Carigrada perzižki vladi poslal pismo, v kterem terja, naj njena armada berž zapusti Herat, ki si ga je unidan polastila. Ako je res, da je rusovska vlada dobra perzijanski, bo težko kaj iz te terjatve. Da pa naši bravci zapopadejo to novo homatijo, jim jo hočemo ob kratkem razjasniti: Angleži se bojé, da bi Rusi preveč mogočni ne postali v Azii; med izhodno Indijo in Kaspi-morjem ležite Perzija in Afghanistan; te deželi ločite rusovske in angležke posestva v Azii; na Perzijo teží po naravni legi Rusija s kavkaško armado in ladijami na imenovanem morji, — Afghanistan pa je bliže Angležem, zatega voljo nočejo, da bi se Perzijani razširili v Afghanistanu; tudi je nek stara pogodba, da Perzijani ne smejo posesti Herata. Herat je pa Angležem posebno važen, ker skoz to mesto pelje stara kraljeva cesta iz Irana v Hindostan, in tedaj blizo do njih dežele. Od tod sedaj vojska, ktera bi utegnila zlo pomenljiva biti, ako se tudi Rusi pridružijo vmes. — 22. dan p. m. so Rusi z veliko silo posedli Suhum-Kale na izhodnem bregu černega morja in drugi dan so vzeli eno turško veliko in 18 manjših ladjic. Al nihče naj ne misli, da je to nova vojska na černem morji. Suhum-Kale je rusovsko mesto, ktero so ob zadnji vojski posedli turški begúni in nekteri kavkaški gorjanci. Če jih je sedaj rusovska armada spodila, je vzela le v posest kar je Rusovskega. — Od začetka parižkega zbora se ne vé še nič gotovega. — Onega hudodelnika vojaka, ki je stregel unidan kralju Napolitanskemu po življenju, so že berž tisti dan obesli; bil je 26 let star, iz Kalabrije domá, Agesilao Milano po imenu; brez kèsa je umerl, rekši: „da je le spolnil, kar mu je bilo naročeno“. — Avstrijanska ekspedicija, ki je šla kónj nakupavat v Sirijo, je na Libanonu že veliko lepe živine dobila. — Znani ustanovitelj družbe treznosti oče Matev je 8. t. m. 67 let star in že dolgo bolehen v Kventonu na Irskem umerl. — Zoper tiste znane težave, ki sučejo po morji potujoče ljudí, je iznajdel dr. Landerer na poti iz Zeje v Atinje dobro skušen pomoček: 10 do 12 kaplic kloroforma, ki se dobí v apoteki, se vlije v 2 ali 3 žljice vodi in popije. Malokdaj je treba dvakrat ponoviti to pivo; tako gotovo nek pomaga.

Slovenske národne pesme
po Varaždinski okolici in po bližnjem Štajerskem.

Nabral M. Kračmanov.

8. Zaručena s kim ji volja ne.

Stal se jesem v jutru rano
Malo pred zorjum,
Šetal sem se med štacuni
Kaj se razhladim.
Zapazil sem devojčicu
Z verta šetajuč,
V jedni ruki nosi cvetje,
V drugi ružmarin.
„Podaj, duša, meni cvetje
Kaj si podešim“.
„Ja bi ti ga rada dala,
Al ti ga ne smem,
Snočka sem se zaručila
S kim mi volja ne;
On mi ima srebra, zlata,
Kaj mu broja ne;
Kaj mi hasni srebro, zlato
Da mi volja ne?
Rajši hočem siromaka,
S kim mi volja je!“

☞ Današnjemu listu je pridjana 5. pôla „Občne povestnice“.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.